

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

IV. post Trinitatem,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

retur reprobis. Filij charissimi, effusio hæc paternorum viscerum diuinae misericordiae super nos compungat exciteq; nos, & ardentissimo vulneret amore. Cogitate quàm iniustam sit offendisse benignissimum Patrè. Num satis non est hæcenus illum offendisse? Num satis non est peccasse? Num decet nos fidelissimum Dominum & Patrem nos requirentem, nos expectantem, ad nostrum reditum anhelantem gaudio priuare, & eius amoris illudere? Heu filij merito sola nos eius charitas vulneraret adeo, vt totam vitam nostram, si quo modo, imperfecta aut reprehensibilis est, in eius cultum, honorem periter ac amorem mutemus. Sit semel finis operibus nostris illicitis. Deinceps Deo nostro tantam non faciamus iniuriam, vt eius præcepta, vt eius beneplacita negligamus: quia quo maiorem nunc nobis misericordiam ad nostri reductionem prærogat, eo nos durius ad se non conuersos damnat Dominus noster Iesus Christus iudex, seculorum vniuersorum iudex venturus in æternum benedictus, Amen.

DOMINICA III. POST FESTVM SANCTISSIMAE TRINITATIS, Epist. B. Pauli Apost. ad Roman. VIII.

Existimo, quòd non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Nam expectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat. Vanitati enim creatura subiecta est, non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe: quia & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis, in libertatē gloria filiorum Dei. Scimus enim quòd omnis creatura ingemiscit, & parturit vsque adhuc. Non solum autem illa, sed & nos ipsi primicias spirituum habentes, & ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei, expectantes redemptionem corporis nostri in Christo Iesu Domino nostro.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Ante lectionem hanc dixerat beatus Paulus, nos Christi fore coheredes, & si tamē compassi fuerimus, Christo quoque conglorificandos. Ne tamen hoc videatur cuiuspiam graue, puta cum Christo pati, continuat: Existimo autē. Non dubitatiuè loquitur, sed quasi humilitatis causa, verbo dubitationis, cum nihil hæset, vitur. Existimo autem quòd haudquaquam sint condignæ passiones huius temporis, quantumlibet sæuæ aut duræ videantur, si respiciatur, aut si comparentur ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Nam omnē tribulationē, etiam si equulei & ignes adhibeantur, futuræ gloriæ meditatio, vbi mētem obsederit, leuè ducet ac momentaneam. Si, inquam, placendi Deo appetitus menti humane infederit, vt iam conformari Christo in desiderio fuerit homini, tribulationem huius vitæ omnem pro nihilo ducere illum facit. Nam expectatio creaturæ, id est, homo expectans (dicitur enim homo creatura iuxta illud Euangelij: Prædicare Euangelium omni creaturæ) expectat in se futuram reuelationem filiorum Dei, hoc est manifestam felicitatem ac beatitudinis manifestationem. Hæc enim vbi adepta fuerit manifestabitur quòd

Marc. 16.

quod filij sumus adoptionis: Nunc quidem quod creatura sumus apparet, sed quod filij Dei sumus, nondum apparet: manifestabitur autē id per reuelationem gloriæ cælestis in nobis. Quod verò interim non apparet eam ob rem est, quia vanitati, corruptioni, ac mutabilitati nūc subiecta est, creatura mortalis humana non volens. Non volens inquam, quia non elegit has poenaltates & ærumnas huius vitæ: sustinet tamen patienter, propter eum qui eam huiusmodi poenis & miserijs subiecit, id quē in spe, quod non ad sui perditionem, sed ad sui saluationem ab optimo Deo & Patre his subiecta sit, vnde ea leuia & tolerabilia quæ suffert, existimat. Sic Iacob duos sustinuit labores, amore & expectatione Rachaelis sibi coniungendæ, qui tamen labores, cum eos sustineret, non duri, sed leues, diesque septem annorum, quibus expectabat, pauci videbantur præ amoris magnitudine. Sequitur: Quia & ipsa creatura mortalis liberabitur à seruitute corruptionis, & à sollicitudine vestium, ciborum aliarumque necessitatum, quibus in hac vita propter corruptionem humanam seruire cogitur, per generalem vltimam resurrectionem. Interim enim in hac vita non manifestat pater quantum diligat filium, ne filius insolescat, sed sub disciplina nunc & sub flagellis illam continet quamdiu hic peregrinatur. Liberabitur autem, cum pertigerit in adoptionem libertatis filiorum Dei, quod erit in plena securitate, felicitatis æternæ. Interim (quod nobis compertū est) omnis creatura, id est, homo (in quo omnis creatura habet communionem, aliquidque in eo participat) ingemiscit pro calamitatibus multiplicibus, quas hic sustinet. Ingemiscit autem homo desiderio liberationis amoreque beatitudinis, & parturit interim dolore & labore operans vsque adhuc. Nam quomodo maioribus ac antecessoribus nostris idem gemitus pro eadem re fuit, ita nobiscum quoque is perseverat vsque in præsens. Non solum autem creatura vniuersa mortalis, id est, homo ingemiscit, sed & nos quoque vt Apostoli

Genes. 29.

Apost. 2.

1. Cor. 4.

Math. 17.

Mat. 9.

Luc. 9.

EXEGESIS EVANGELII DOMINICÆ III.

post Solemnitatem Sanctæ Trinitatis. Luca VI.

NEsio charissimi, si quid miseris possit suauius dici, quidve audiant libentius quam de misericordia. Quo enim magis quis eger, illud frequentius cogitat, avidius desiderat, libentiusque audit. Omnes autem nos peccauimus, & egemus gratia & misericordia Dei. Ex peccato enim primorum parentum nostrorum de paradiso in hanc miseræ vallem eiectionis sumus

OOO 4 sumus

sumus, vbi neque foris, neque intus integram possidemus pacem. Cogimur enim vel iniuri multa sustinere, complura sentire, quæ alioqui nolumus: puta infirmitates, ærumnas, aduersitates, tentationes, afflictiones, famem, sitim, æstum, frigora. Itaque quot modis affligimur, tot etiam nobis cupimus misereri. Quamobrem nihil nobis dulcius misericordia: hanc à Deo, hanc ab hominibus nobis cupimus impendi. Quam tamen quomodo obtineamus, legem nobis Christus insinuat, dicens: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Omnes, inquit, desideratis vestri misereri, & misericordiam vobis opera impendi. Sitis igitur ipsi quoque alijs misericordes, & misericordiam consequemini. Proxima igitur Dominica cum nobis significatum sit, quam pronus, quamq; paratus ad misericordiam sit Deus, adeo vt perditos nos atque aberrantes à se requirat, gaudens inueniat, inuentos ad suam reducat nos domum, hodie legitur nobis Euangelium quo discimus, quomodo misericordia illa nos dignos faciamus, in proximos nostros eandem quam in nos erogat Deus exhibentes, vt hodie Euangelium docet. Itaque Christus dicit:

Estote misericordes, sicut Pater vester cælestis misericors est.

Misericordia
Dei peccatoribus quam
debeat esse
dulcis.
Matth. 5.

Tanta laus est misericordiam, vt ipsa non solum amicos, sed Dei nos etiam efficiat filios. Reddit enim hæc virtus nos conformes Deo, & quasi quædam signa sublimis naturæ nostris imprimit animabus. Omnem enim curam, dilectionem, misericordiam, quam à Deo petimus, quam speramus, quam recipimus, quamq; expectamus, eandem vult nos in proximos quoque nostros effundere. Vnde liquet, quantam à Deo misericordiam nobis optamus fieri, tantam vt effundamus in proximum oportere: quia eadem mensura, qua nos mensi fuerimus, remetietur nobis. Hunc enim nos exhibere in proximum animum necesse est, cuiusmodi animum effundere in nos volumus Deum. Sciendum itaque misericordiam, compassionem, seu tristitiam esse de aliena miseria, cui subuenire, dum possumus, inuitamur. Non est autem in Deo misericordia hoc modo, vt est quædam compassio aut dolor tristitiave de alieno malo, nec vt sunt etiã passionis reliquæ appetitus sensitui in hominibus: sed est misericordia in eo, vt sonat misericordia actum voluntatis, quo volumus misero subueniri. Hoc modo est in

Matth. 7.

Misericordia
quid sit.

Misericordia
quomodo sit
in Deo.

Deo misericordia tanta, vt haudquaquam illi possit humana æquari. Quapropter cum dicitur, Estote misericordes, sicut Pater vester cælestis misericors est, hoc verbum, sicut non æqualitatem mandat, sed similitudinem & imitationem, vt quo modo nobis miseretur Deus, misereamur nos quoque nostris proximis, puta gratuito, & inmeritis, & à quibus nihil speramus retributionis.

Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nolite condemnare, & non condemnabimini. Dimittite & dimittetur vobis. Date, & dabitur vobis.

Omnis misericordia proximo exhibita bonum est aliquid, quo eius potest miseria subleuari. Ideo ad omnia generatim misericordia se extendit, quibus

quibus à miseria homo est leuāus. Duae autem species Dominus ponit miserendi, in quibus singulis datur beneficium, & ad has alia omnes reducuntur. Prima species est, vt proximo des aliquid, puta aut eleemosynam aliquam corporalem, vt est esca, cibus, vestis &c. aut spiritualem puta instructionem, consilium, consolationem, &c. Hoc indicatur per verba, Date, & dabitur vobis. Date, inquit, temporalia, & dabuntur vobis caelestia. Rogat te mendicus. Quid? Panem. Roges tu quoque Christum mendicus. Quid? Regnum caelorum. Num audebis tu negare homini panem, qui à Deo poscis regnum caelorum? Dato igitur tu panem proximo, vt tibi regnū à Deo non negetur caelorum. Quod si nolueris, qua fronte audebis petere à Deo tanta dona tantaque beneficia? Constituit itaque tibi legem, vt tantum tibi expectes à se dandum, quantum tu paratus es egeno dare. Hoc tamen non intelligitur iuxta mensuram dati, sed iuxta mensuram charitatis, hoc est, bonae voluntatis. Maiora enim Dei sunt dona, quae retribuit, imo & quae praerogant, quam tu egeno possis dare: sed intelligendum ita est vt quo plura à maiori charitate benefeceris pauperi, eò plura nobilioraque dona recipies à Deo. Non igitur diligamus verbo & lingua, sed opere & veritate. *Si enim quis inquit Ioannes, habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum egere, & clausit viscera sua ab eo (puta vt illi necessaria non tribuat) quomodo charitas Dei est in illo? Cùm ergo beatus sit dare quam accipere, propterea quod illud charitatem habeat, hoc necessitatem, non sitis filij segnes, non sitis tenaces, non sitis denique formidolosi adtribuendum necessaria egentibus. Non audias pusillanimum cogitationem: Fortasse adhuc ipse egebo. Humana haec cogitatio est non diuina, de futuris cogitare cum pusillanimitate. Non potest tibi (crede mihi) perire, quicquid Christo dederis, praesertim in aliquo membrorum suorum egenti. Altera est species beneficii, cessare à malo, aut nō inferre malū. Si enim potes proximo tuo malū inferre, habes forsatis simul & copiam & causam quare id facias: pro Dei tamen amore, non vis, cūm possis, aut cūm ira suadeat quoque ei malum inferre, iam beneficium proximo contulisti. Carere enim malo, bonum est. Verbi gratia: Quando non detinet quis vincitum cūm possit, quando nō vlcisitur, quando iniuriam non retaliat, in hoc praestat beneficium. Bifariam autem contingit, vt non inferas malum. Aut enim malum est in opere quod inferre possis (vt dixi) expetendo vindictam, sumendo supplicium, priuando gratia, fauore, aut beneficijs tuis. Et hoc prohibuit Dominus, quando dixit: Dimittite, & dimittetur vobis. Aut est in cogitatione, vt cūm malè inceperis sentire de proximo, vnde eius aestimatio, eiusque fama apud te periclitatur. Magnum enim est, cuius malum, malè de se audire, malè iudicari, contemni, aut sperni. Sic è regione magnum est beneficium, de se bona sentire, sua opera aequè interpretari, non condemnari aut abijci. Hoc Dominus malum prohibens, & mandans bonum: Nolite, inquit, iudicare, vt non iudicemini, nolite condemnare, vt non condemnemini. Sciendum tamen hic primo non prohiberi omne iudicium. Est enim iudicium de manifestis, vt si videam hominem ex alieno agro metentem, hoc iudicare possum quod vidi, id est, quod in alieno agro messuit. Siquidem hoc mihi est manifestum. Veruntamen de occulto non possum iudicare illum, aut de eo,*

PPP

quod

Miserendi
species duae
quae sunt.

I.

Luc. 6.

Augustin.

I. Ioan. 4.

A. Ro. 13.

Miserendi
species a te
quae sit.Malum non
inferre vt co-
tingat bifari-
am.

quod nescio. Neque enim propterea illum debeo iudicare furem, quod in alieno agro messur, quia animus eius furandi, unde fur esse dicendus est, non possum videre. Potest enim fieri, ut animus furandi messur ex alieno agro, quod tamen quando nescio, si iudicauero furem, temere iudico. Potest autem fieri, ut iussu illius cuius est ager, aut eiusdem permissione, aut per errorem ibi messur (quod magis cogitare debeo) tamen quamdiu veritas me latet, non debeo proximum iudicare vera, quod mihi est manifestum. Hic saepe delinquitur, ut homines factum aliquod videtes, cor etiam quod non vident, ac intentionem praesumant iudicare. Videtes enim apprensens malum, mox pronunciant temere, quod ex odio, quod ex ambitione, quod ex vana gloria, & huiusmodi id genus vitio, hoc factum dictumve sit, quod temerarium est iudicare, & hic prohibitum, sicut hic prohibita omnia sunt alia huiusmodi iudicari, quae bono animo, maloque fieri possunt. Semper enim bono potius animo facta putari debent opera huiusmodi, & charitate excusari, quam in deteriore deputari partem. Itaque non iudicare hoc modo (ut dixi) est misereri. Facis enim illi bonum, quem non iudicas. Sciendum quoque Dominum non prohibere hic iudicium, quod sit a potestate, utpote ab eo qui auctoritatem ex officio habet iudicandi, ut iudex ordinarius, qui iuxta causarum merita aut demerita cogitur iudicare, & aut condemnare reum aut infontem absolueri. Est praeterea tertio aduertendum, quamuis incerta omnia ac dubia in meliorem sunt partem interpretanda, & sentiendum de omnibus bene, quantum est possibile, quantumque excusatio admitti potest, nemoque iudicandus temere: tamen quando remedium est peccato adhibendum, quando occasio delinquendi excludenda, quando item custodia animabus statuenda, ita omnia sunt haec exhibenda remedia, & pericula cuncta aut proscindenda aut precludenda, ac si de grauioribus ac deterioribus, quae euenire possent, homo foret suspectus. Absque enim hoc quod iudicetur homo, debet custodiri, regi, arceri, ne peccet, non quasi si quis credatur velle, sed qui sciatur posse peccare. Hoc enim non est iudicare, sed prudenter timere, & pericula prauidendo cauere. Nam quod ad arcam & ad ostia serae adhibentur, non quempiam est furem iudicare, sed posse quempiam furem data occasione effici, credere. Deinde dicit: Nolite condemnare. Nolite si etiam peccantem cernitis, eum condemnare, id est, inter peccatores tanquam damnandum habere. Potest enim fieri ut ubi ceciderit, mox poeniteat, iustiorque quam ante fuit resurgat. Non est igitur qui peccator fuit, damnandus, aut pro peccatore semper habendus. Et non condemnabimini, Deo vos ex peccatis resuscitante. Dimitte iniurias vobis illatas. *Induite, inquit, beatus Paulus, viscera misericordiae, supportantes inuicem, & dimittentes vobismetipsis, si quis aduersus aliquem habet querelam. Et dimittetur vobis. Idem in Ecclesiastico habetur: Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi soluentur peccata tua. Videsne quomodo in tuum arbitrium suam Deus posuerit infinitam misericordiam? Date consilium & auxilium egenis, & dabitur vobis hic gratia & consolatio, & post hanc vitam gloria aeterna.*

Mensuram bonam & confertam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum.

Paul.

Temerarium iudicium quod.

Iudicium cuiusmodi non prohibuerit Christus.

Occasiones peccati quae topere proscindenda sint per superiores.

Damnare temere quid.

Coloss.

Ecol. c. 11.

Pauperes in quos opera misericordiae contulistis, sua oratione dabunt, hoc est, dari vobis à Deo impetrabunt mensuram bonam, &c. Nam & Cor. 13. *Acto. 10.*
nellio Centurioni dictum est: Orationes tuae & elemosinae ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. Dabunt autem vobis mensuram bonam & conferentiam, ut copiosius sit praeium seu retributio vestra, quam opus. Nihil igitur metuatis minus vobis reddi à Deo, quam vos eius dederitis amore egenis: *Math. 25.*
 quia pauperes, quibus dedistis, imo loco pauperum ego (cui fecistis quicquid vni ex minimis meis fecistis) reddā in sinum vestrum, in gremium cordis vestri mensuram bonam, hoc est, non minorem, sed iustam, ut competit vobis, conferentiam, id est, cumulatam, & coagitatam, hoc est, compressam & superfluentem, vult per horum verborum exaggerationē, quam magna sit multitudo bonorum, quam immensurabilisque aeterna felicitas, quam prae paravit Deus diligentibus se, significari. *1. Cor. 14.*

Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis.

Aequitatis huius primam partem Christus pronunciat, dicens: *Beati Marci. 1.*
misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Alteram verò eductio-
 so beatus Iacobus inferens, dicit: *Iudicium sine misericordia ei, qui non facit misericordiam.* *Iacob. 2.*
 Eadem igitur mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Quod ita est intelligendum: Si bonum ac iustum feceris, iustum ac bonum tibi retribuetur. Si malum feceris proximo, malum iterum accipies. Si malum feceris culpa, malum tibi reddetur poena. Non enim hic sensus est verborum, ut si iniquum inferas, quid proximo. Deus tibi iniquum aliquid propterea, aut iniquē retribuat. Deus enim iniuste nō iudicat, nec iniustus est vindex malorum, sed tu si proximo iniuriam intuleris: si iudicaveris, si condemnaveris, si auxilium negaveris atque consilium, si denique consolationem eius necessitati subtraxeris, ipsa temeritas tua atque malitia reuertetur tibi in sinu tuum, ut eo ipso quo feceris alteri malum, tibi malum compares.

Dicebat autem illis & similitudinem: Nunquid potest caecus caecum ducere? Nonne ambo in foveam cadunt?

Similitudo est & veritas, sed se in ipso veritas, ad alia autē nihilominus similitudo. Quadrat autem in eos, qui antequam sunt instructi, magisterium affectant. Nam ita dicit: Nunquid caecus potest caecum ducere? Ac si dicere: *Caecus quomodo ducatur caecum ducere.*
 Qui seipsum nescit, qui sui curam non habet, qui animam suam propriam non diligit, quomodo potest, quae tibi conveniāt, scire? quomodo potest tui curam habere? quomodo te potest diligere, qui seipsum non diligit cum scriptum sit: *Qui diligit iniquitatem, odit animam suam.* Si igitur is, qui iniquitatem diligit, seipsum odit, quomodo idem te potest in Deo diligere? *Psalm. 10.*
 Nemo autem te non diligens, salutaria tibi prouidebit. Ergo caecus, ignarus, sui negligens, tibi caeco ducarum potest quidem promittere, sed praestare nequaquam. Ridiculum certē est caecum caeco dari ducem, multo autem id periculosius, si caecus ipse velit esse dux caeci. Hanc ad Apostolos & ad omnes praedatos dixit similitudinem, innuens quo timore acquiescendum sit, ut quis

prælationem in alios accipiat, cum abijciatur hic, quisquis non possit ignorantes docere, cæcos ducere, aut lapsos erigere. Est autem maximè in eos dictum, qui affectant præesse, non in eos qui prælationis fugiunt onus, ut potest flux infirmitatis consicij. Nihilominus tamen si diuina ordinatione, superiorumque compellantur autoritate, debent obedire. Hos enim Deum timentes, Deum quærentes, atque omnia quam maximè possunt, in Dei beneplacitum ac honorem dirigere satagentes, non deserit Deus, sed quicquid humana illis deest eruditione, hoc diuina illis inspiratione infunditur.

Non est discipulus super magistrum. Perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister eius.

Omnes sumus discipuli, discentes aut ex inspiratione & lumine diuino, aut ab hominibus. Si itaque per magistrum intelligitur homo, non est discipulus super magistrum, in eo scilicet, quod discipulus est, & in quantum est discipulus, ac in his, quæ didicit à magistro. Porro si quid magisterio didicit diuino, in hoc hominis non fuit discipulus: ibi potest etiam magistri hominis fieri magister. Vltima igitur perfectio discipuli est erga magistrum suum, ut sit sicut eius magister, in his quæ ab illo didicit. Neque enim ea potest ab eodem discere, quæ ille met ignorat, qui debet docere. Est ergo sensus, ut sit hoc quoque in prælatos dictum, qui male viuunt: Non est discipulus super magistrum. Non potest à te, inquit, discere subditus tuus aut discipulus, ut sit contemptor seculi, pius, castus, ac virum deditus, qui exemplo tuo virtuti contraria doces. Quomodo enim tu illi dices, non furandum, qui furaris? non ebrietari studendum, qui calicibus perpetuo studes epotandis? Non igitur quam tu melior effici potest, quicumque se tuum discipulum gerit. Nam si melior sit, ex alio hoc habet magisterio, non tuo. Quod si de Christo hæc verba intelligantur: Sensus est, ut alibi dicit: *Non est seruum maior Domino suo. Si me persequuti sunt, & vos persequentur.* Ego qui sum magister vester, passus sum me iudicari, condemnari, nec vlterius tamen id volui, sed pro malis reddidi bona. Quomodo ergo tu, qui discipulus meus es, & ex vita mea, discere te oportet. (Exemplum enim dedi vobis, ut & vos ita faciat) quomodo inquam, tu non vis dimittere iniurias? Perfectus autem eris discipulus, si vita tua mihi conformis fuerit. Mei enim imitatio, tua est, perfectio.

Roman. 2.

Ioan. 13.

Ioan. 15.

Ioan. 17.

Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: trabem autem quæ in oculo tuo est non consideras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine eijciam festucam de oculo tuo: ipse in oculo tuo trabem non vides?

Festuca mystice quid significatur.

Per trabem quid mystice significatur.

Per festucam, modicum, & veniale vult dicere peccatum quod si videris in tuo fratre, quomodo non vid. setiam, interim in tuo oculo esse trabem? Aut quomodo præsumis festucam ex alieno educere oculo, trabem in tuo habens? Per trabem enim grande aut le: hanc peccatum vult intelligi. Non igitur conuenit ei qui peccator est, alium corrigere minorem peccatorem. Verbi gratia: Ex ira fortasse quispiam peccauit in verbo leuiter, non respiciens passionem suam. Tu verò hoc grauiter iudicas, condemnas & corrigis mo-

gis motus odio auersus delinquentem. Nonne rectè tibi dicitur? *Medice cura teipsum?* Et quomodo alium doces, teipsum non doces? Quomodo alium vides, teipsum non vides? Quomodo alium in modico delinquentem corrigis, teipsum non corrigis? Correctio certè fieri debet ex charitate. Ordinata verò charitas incipit à seipso. Tu verò fratrem non diligis, quem odis. Quomodo enim diligeres proximum, qui non diligis teipsum? Nam si trahem de oculo tuo non educis, quomodo teipsum diligis? Aut quomodo (vt dixi) credam vt diligas proximum, non diligens teipsum? Quid autem proficit homo, si lucretur vniuersum mundum, & detrimentum sui faciat?

Hypocrita eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc perspicies, vt educas festucam de oculo fratris tui.

Hypocritam nominat eum qui iustum se fingit, ceu qui aliena curare queat vulnera, ipse sanus, cum grauiora in se habeat interim vulnera, licet ea cæcus non videat, rectè igitur hypocrita dicitur, qui graui censura sauit in leue peccatum proximi, sua verò grauiora peccata dissimulat. Monet ergo seipsum ante corrigere, odium & liuorem in corrigendo alio abijcere (hoc enim infectus vitio, nemo potest de fratris festuca rectè iudicare) monetur intentionem lucidam & oculum simplicem habere: & ita, quomodo fratris eijcat festucam, curare. Quapropter charissimi, caute superbia, caute inuidiam, caute odium, caute iram quoque. His enim passionibus seruietes, neminem corrigetis vtiliter. Syncera igitur sit charitas in te, sit ad fratrem compassio in delicto constitutum, sis tu quoque non æque in eodem delicto, aut maiori oportet, si volueris, salubris vt fiat delinquenti correctio tua. Alioquin eum quem velis esse emendatum, si in eodem aliove manifesto tenearis peccato, haudquaquam corripas, sed obsecra & inuita, vt tecum se corrigat, Dominus autem charitatem tuam viciens vtrique gratiam dabit se corrigendi, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

In quibus similes Deo esse nos congruat, & in quibus misericordes in proximum.

Estote misericordes, sicut Pater vester misericors est. Lucæ VI. Ex magna misericordia oritur, quod Dominus nobis mandat misericordiam. Nihil enim nobis, qui miseri sumus, & misericordia egemus, est vtilius quam misereri, ignoscere, compati, & miseris subuenire. Quo fit vt misericordiam suam Deus quoque largiatur nobis. Siquidem misericordiam nobis impendendæ vt Deo iusta sit ratio, mandat ipse nobis dicens: *Estote misericordes.* Si enim fuerimus misericordes in proximos nostros, fiet, vt nos quoque misericordiam à Deo consequamur. Sunt autem multa in hoc diuino Euangelio, quæ nos instruunt ad pietatem. Primum est quod nobis præcipitur esse misericordes. Nemo potest esse misericors in Deum, quia Deo cum sint diuitiæ, sapientia, potentiaque infinita, ipse non potest esse miser, nec bonorum tuorum eget. Nihil illi prodest, si illum honoraueris, nihil si contempseris, obest. Nihil illi confers seruiendo, nihil subtrahis

PPP 3. deserent-

Lucæ 4.
Roman. 2.

1. Ioan. 3.

Matth. 7.

Marc. 6.

Luca 9.

Correctio

vt salubris

delinquenti

si, qualis est

se debeat.

Lucæ 6.

Instructiones

huius Euan-

geli.

Gal. 3.

Misericordiam cuiusdam exhibere precipiunt.

deferendo. Tibi prodest aut obest, si illi seruias, aut si non seruias. Nam ipse a que sine te, atque tecum est felix. In proximum igitur tuum vt sis misericors, oportet. Ad illum vt miseris, in quem quod in Deum non potes, exerceas. Hac misericordia in proximum, misericordiam tibi Dei comparare licet. Nemo enim est hominum cui non desit aliquid. Neque enim in hac vita mortali quisquam esse beatus potest, nec tam diues vsquam in hac vita reperitur, qui nulla regeat. Imo saepissime contingit, vt pauper prestare possit, quod diues non possit. Adeo varia sunt Dei dona, adeoque multitudine distributa. Dicit itaque: Esote misericordes. Esote, vt omnium erga vos animos esse velletis. Primo tamen hic obserua, quod modum quoque adiungit miserendi & similitudinem. Sicut, inquit, Pater vester caelestis misericors est. Cruciatu quis amore adultera, fortasse illam obtinere non potens. Non eius Deus miseretur, vt adiuuet illius desiderium, nec patrocinatur peccato. Non misereatur latronis esurientis, aut in nemore errantis, vt illum ad latrocinium rapinamve ducat. Nec alijs conatibus anxiosq; concupiscentijs peccatorum, vt perficiantur, subuenit: sed ad saluaria ducens aut reducens hominem, in hoc ipsius miseretur. Praestat saepe beneficium indignis, sed non ad hoc, vt peccent, sed vt peccatis abstineant. Saepe etiam negat, ne peccetur. Quomodo tu febres calidas patienti, aut peste correpto, non misereris amico, vt noxium potum porrigas, sed illi licet roganti ministrare recusas. Scis enim ei esse venenum aut noxium.

Misericordia in quibus proximo fit exhibenda. Matth. 7. Luc. 11.

Pari modo nullius miserearis ad consentiendum promouendam peccata. Sed quomodo Deus nostri miseretur, ita tu in rebus tantum licitis proximo miserearis. Sic enim Christus ait: Si vos, cum sitis mali, nostis bona dare filiis vestris, quanto magis Pater vester caelestis bona dabit peccantibus vestris? Iustas itaque preces quomodo exaudit Deus, datque nobis saluaria, sic tu in licitis tantum misereri proximo tuo: quandoquidem in prauis desiderijs locum non habet misericordia, vt illis consentias, sed hae tibi misericordia est, vt eadem arguas, illisque repugnes. Sciendum quoque nomine misericordiae hic significari turbationem animi, seu compassionem, quae impenditur his, qui in aliqua sunt afflictione, quibus prodesse oportet, quo elemosyna, omniaque pietatis ac misericordiae opera, tam spiritualia, quam corporalia comprehenduntur. Opera corporalia misericordiae sunt, vt cibum praebes esurienti, potum scienti, vestias nudum, suscipias hospitio peregrinum, infirmum visites, in carcere constitutum redimas. Quibus additur ex Tobia, vt mortuum sepelias. Opera misericordiae spiritualia sunt, vt cum afflicto compassionem habeas, offendentem iniuriam dimittas, peccantem corrigas, ignorantem instruas. Haec sunt opera charissimi praesentis vitae Deo acceptissima, adeo vt pro his impletis in iudicio extremo coronemur, pro neglectis vero damnemur. Recole verborum, quae in Mattheo de his operibus scripta sunt. Ibi enim loquens de extremo iudicio Christus dicit: Cum autem venerit Filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suae, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem sicut pastor segregat oves ab haedis. Et statuet oves quidem a dextris, haedos autem a sinistris. Tunc dicit Rex his qui a dextris sunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Et

Misericordiae nomine quid hic significatur.

Opera misericordiae corporalia quae. Tob. 1. Opera misericordiae spiritualia quae.

Matth. 7.

Christus dicit: Cum autem venerit Filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suae, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem sicut pastor segregat oves ab haedis. Et statuet oves quidem a dextris, haedos autem a sinistris. Tunc dicit Rex his qui a dextris sunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Et

ritentem & dedisti mihi manducare. Sitiui, & dedisti mihi bibere, &c. quæ ibi sequuntur vsque illic: Tunc respondebunt ei iusti dicentes: Domine quid vidimus te esuriem & pasimus, aut sitientem & dedimus tibi potum? &c. Et respondens Rex dixit illis: Amen dico vobis, quod amicum fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicit his qui à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Esuriui enim & non dedistis mihi manducare, & cetera quæ sequuntur. Vnde euidentissime liquet, quam placeant Deo misericordie opera, quando hæc in iudicio rememoranda, tunc referuntur, quasi hæc sola sint, propter quæ facta Dominus det iustis & redemptis regnum celorum: his vero qui eadem omiserunt, propterea daturus sit æternum supplicium. Et quamuis hæc sola non sint quæ fieri oporteat (sunt enim alia item multa, quæ nobis Euangelium facienda tradidit ita tamen recensentur, ita nobis obijciuntur, vt stante ipsa redemptione nostra per Iesum Christum Dominum nostrum consummata, significentur hæc nobis occasio fuisse, quare coronemur aut damnemur. Neque enim tunc à sinistris nemo erit, qui hic fidem Christi & Euangelium receperit. Erunt pro dolor multi, imo plures quam à dextris (Multi enim sunt vocati, pauci vero electi) qui crediderunt, pro quibus redemptionis nostræ per Christum, non minus quam pro electis effusum est precium, qui baptizati sunt: imo iuxta verba Christi, erunt quidam à sinistris, qui in Christi nomine prophetarunt, demonia eiecerunt, & multa signa fecerunt (non absque fide) nihilominus tamen damnabuntur, quia non fecerunt opera misericordie: vt intelligas quantum absit à veritate, vt sola fides ad salutem sine operibus sufficiat his, qui cum operari volunt, nolunt. Secundo, observa in operibus misericordie oculum esse simplicem habendum, vt propter gloriam Dei tantum proximo subuenias, ex misericordia illi compatiens, & nihil aliud queras. Deinde non ad hostantum misericordies nos esse oportet, ad quos natura nostra nos inclinat, vt sunt consanguinei, amici, & ij, qui nobis benefaciunt: sed ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei, & his, qui sua reliquerunt, qui suis pro virtute spoliati sunt, & qui Christo Domino nostro seruiunt, non suo ventre. Hæc est autem hic magis laudata seu Deo accepta charitas, quæ aliam non habet miserendi rationem, quare scilicet proximo benefaciat, nisi Deum. Quia enim Deum diligit, diligit & fratrem suum propter Deum. Itaque hominis vt miserearis, Deus solus est causa miserendi. Ideo enim misereor, quia scio quod is cui misereor, Dei Filius est, frater meus est, celestis ciuis est, mihi coheres est, mercatus quoque Christi sanguine est. Hanc ob causam misereri fratri, diligereque fratrem, optima est miserendi ratio: & hæc nunquam clarior fulget, quam in dilectione inimicorum. Secundum quoque in hoc Euangelio instrui mur, est, vt sciamus in quibus debeamus esse misericordes aut in quibus benefacere debeamus proximo. Vbi tamen ignorandum non est, misericordiam à lege naturæ quoque homini esse inditam, tametsi Christus hic eandem non iussisset. Est enim lex naturæ mortalium cunctorum animis inscripta, vt quod sibi velint fieri homines, hoc faciant alijs quoque: & ne alijs inferant, quod ferre ipsi recusant. Itaque tria Dominus iubet, quæ maximopere nobis fieri optamus omnes. Primum est, quod

Math. 20 & 22

Math. 7. 10.

1. acob. 2. Oculum simplicem in misericordie operibus esse habendum. Galat. 6. Rom. 16.

In quibus benefacere debemus proximo.

Tob. 4. Tria quædam

T. V
21

hic inuenitur.

Matth. 7.

Luc 6.

iudiciū quod ferit in animū qui intellegendum.

Eccl 5.

iudicium temerarium quando sit, peccatum mortale & quando veniale. Augustin.

Matth. 6.

Luc 11.

Remittere peccata aliena quam sit necessarium.

Matth. 18.

Matth. 5.

quod tibi vis, puta, vt sic consultum fama & opinioni tuæ. Grauat te existimatio iniqua, quam proximus habet de te. Tu igitur quia inuitus hanc sustines, noli ipsum quoque existimatione iniqua grauare. Prohibuit enim hoc Dominus, dicens: *Nolite iudicare, & non iudicabimini.* Iudicium hic Christus firmam sententiam nominat, qua sentis quasi certus de bonitate aut iniquitate proximi. Temerarium autem hic iudicium vult prohiberi de proximo, vbi clarissima non est certitudo peccati, vbi intentio potest excusari, & vbi bono id ipsum possit animo fieri. Nam huiusmodi manifesta peccata, quæ bono animo fieri non possunt, vbi ex certis in diuicijs cognoscuntur, non illicitum est, ea iudicari peccata. Neque enim vult Christus vt dicam nialum bonum, quomodo dicere non debeo bonum malum. Iudicium igitur temerarium quo iudicas fratrem peccare mortaliter, seu de peccato mortali, peccatum tibi adducit mortale. Si de veniali fratrem iudicas, venialiter quoque delinquis. Mensura enim qua mensus fueris, tibi remetitur. Quapropter vt verbis vtat diui Augustini, si suspiciones (quæ sunt vbi quis dubitare de bonitate incipit proximi, nihil tamen iudicio concludit aut definit) vitare non possumus, quia homines sumus: iudicia tamen hoc est, definitiuas sententias continere debemus. Ad idem pertinet quod Christus hic dicit: *Nolite condemnare, & non condemnabimini.* Nam qui non iudicat, non etiam condemnat. Optimum igitur consiliū & remedium est, in quibuscunque alienis rebus firmissimum tenere cum Deo pactum, nolle scilicet iudicare, sed indiscussa omnia in incerto quæ, vt sunt, relinquere, & æque ac si nihil vidisset, audisset, quo ad charitatem, erga eundem se proximum habere. Secundum est, quod peccata tua seu iniurias, quas in alterum, committis multas, quomodo dimitti vis tibi atque ignosci, pari modo tu alijs quoque dimitte. Cur animi rancorem seruas? Cur temetipsum affligis? Redi in gratiam cum proximo tuo, quia nihil dulcius charitate. Non falleris, sed certam pro te sententiam tenes, vt si dimiseris proximo, dimittet tibi Deus quoque peccata tua. Non igitur absque causa posuit in oratione, quam te docuit orare, atque remissionem peccatorum à se petere, conditionem, quam si seruaueris haud dubie misericordiam impetabis. Sic enim iuberis orare: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Vides quam tibi conditionem apposuerit. Dimitte, inquit, nobis, sicut dimittimus. Iam si proximo non dimittis, quid aliud oras, quam contra te? Ac si dicas: *Dimitte mihi peccata, sicut ego peccata dimittas.* Vides quam sit tibi necessarium remittere peccata aliena? Habes præterea, de hoc parabolam de seruo nequam, cui grande à Domino debitum, quia rogauit, sui misereri idem seruus, est dimissum. Hic vnum ex confertis inueniens sibi debentem, quem coegit tribulatione vt solueret. Eam ob rem à Domino reuocatus, audiuit: *Serue nequam omne debitum dimissi tibi, quia rogasti me: vnde & te misereri oportuit: anserui tui si, ut & ego tui miserus sum?* Et iussit eum in carcerem detrudi, donec solueret omne debitum. Adde namque Dominus Iesus dixit: *Sic faciet vobis Pater meus celestis, si non vnusquisque vestrum remittit fratri suo ex cordibus vestris, hoc est, non simulatorie, sed verè & in sinceritate dimittat.* Alio quoque loco dicit: *Benefacite his qui oderunt vos.*

Quod

Quod certe excelsum est aliquid & perfectius, quam dimittere offensam. Tertium est, quod tibi subueniri postulas, atque necessaria dari, quando eges. Pari modo tu quoque esto liberalis ac promptus in subueniendo alienis miseris. Da libenter & hilariter eleemosynam, ut omnia tibi sint munda. Abstonde eleemosynam in sinu pauperis, & ipsa orabit pro te. Sicut enim aqua extinguit ignem, ita eleemosyna resistit peccatis. *Beatus igitur qui intelligit super egenum & pauperem.* Siquidem de nobilissimis exercitijs hoc vnum est, quamuis parum à diuitibus frequentatum. Eleemosynam hic voco omnem subuentionem, qua consulis succuris quæ egeno. Ad hanc cum Tobias senior suum fuisset exhortatus filium, tandem subiungit: *Praemium enim tibi bonum thesaurizas, scilicet, per eleemosynam, in die necessitatis. Quoniam eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras.* Verum ne dicant auari: Si dederò, me ipsum necessarijs priuabo & mendicum efficiam. Haudquaquam. Scriptum namque est: *Faxeratur Domino, qui miseretur pauperi.* Scitum est illud Salomonis quoque: *Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt: alij rapiunt non sua, & semper in egestate erunt.* Neque enim mentiri potest hic veritas: *Date & dabitur vobis. Beatius enim est dare, quam accipere.* quia illud est charitatis, hoc necessitatis. Et in prouerbij Salomonis: *Qui dat pauperi, inquit, non indigebit, qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam.* Placeat igitur filio charissimi, vobis consilium Danielis, quod regi dedit Nabuchodonosor, cui dum propter peccata videret imminere malum, dixit: *Placeat tibi consilium meum, & peccata tua eleemosynis redime, & misericordijs pauperum.* Hoc modo tibi quoque dico fili, quod Tobias suo dixit olim filio: *Ex tua substantia fac eleemosynam, & ne auertas faciem tuam ab illo paupere. Ita fiet, vt nec à te auertatur facies Domini.* Postremo, nonne Tobiae Cornelio quæ dixit Angelus, orationes eorum & eleemosynas ascendisse in conspectum Dei? Tertium, quo nos ex hoc Euangelio instruiamur, tam prælati quam subditi est, vt prælati sint docti, subditi obedientes. Prælatos enim, qui alijs præfunt, alios quæ docere debent, vult esse doctos, illuminatos, vt videant & discernant, quæ subditis conueniant. Alioqui contingit, tam subditis quam doctoribus seu prælatis, vt in foueam cadant, cæcum exco ducente. Quum enim teste Gregorio, pastor per abrupta graditur, necesse est, vt ad præcipitium grex sequatur. Non autem de scientia quæ inflat, hic loquitur: sed de sapientia spiritali, qua hoc quod docetur, etiam à docente amatur. Quando namque in vita prælati quod docet, conspiciunt, tunc eius præcepta esse bona, tunc eius eruditio creditur salutaris, quia prior ipse, quæ docet, facit. Subditos verò vult esse obedientes & humiles, vt agnoscant se non esse super magistrum, sed sub magistro: tunc quæ demum perfectos, si fuerint quomodo eorum est, aut esse debet magister, puta sermone & opere præstantes. Quartum & vltimum, quo nos instruit Christus, est nimium curiosos non esse in explorandis & corrigendis alienis peccatis. Ante omnia enim in nostra delicta oculos nos esse oportet. Quæ si rectè iudicauerimus, nullius ad nostra momenti videbuntur peccata aliena. Nostra igitur peccata desleamus, & excusemus aliena. Non sine magna necessitate, deliberatione, nec sine animi sinceritate, proximorum delicta corripiamus, id quæ in spiritu lenitatis, memores sententiar,

Eleemosynæ laus & efficacia quanta. Eccl. 19.
Psal. 40.
Tob. 4.
Prou. 19.
Prou. 11.
Act. 20.
Prou. 18.
Daniel. 4.
Tob. 4.
Tob. 11.
Act. 10.
Prælati quænam necessaria sit scientia. Gregor.
Agor. 1.
Curiositas nimia in explorandis alienis peccatis caueda.

QQQ tentiæ,

Iean. 7.

tēria, quam Christus Iudæis adulteram lapidandam offerentibus dedit. Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat. Estote itaque filij misericordes in inuicem, sicut Pater vester celestis misericors est, cuius per misericordiam estis filij. Præstante hoc vobis Domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMINICA V. POST DOMINICAM S. TRINITATIS, Epistolaprima Petri tertio.

Psalm. 31.

*M*ones vnanimes in oratione estote, compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles, non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed e contrario benedictes: quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hereditate possideatis. Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos, contereat linguam suam a malo, & labia eius ne loquantur dolum. Declinet a malo, & faciat bonum: inquirat pacem, & persequatur eam. Quia oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala. Et quis est qui vobis noceat, si boni amulatores fueritis? Sed & si quid patiemini propter iustitiam, beati. Timorem autem eorum ne timeueritis, vt non conturbemini. Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Roman. 8.

Galat. 5.

2. Cor. 11.

2. Cor. 10.

2. Cor. 8.

*M*ulta hic Petrus Apostolus vtiliter ad institutionem veri docet Christianismi. Admonet enim nos primum, vt simus vnanimes eodem spiritu & fide orantes: Vnanimitas autem omnibus pariter Christianis est necessaria. Vnus namque est spiritus Christi, qui regit, fouet, nutrit, atque diffunditur in omnes. Sicut enim varia ac multa membra in vnitatem corporis vno spiritu viuunt, reguntur ac seruantur: ita in vna fide & charitate membra omnia corporis mystici, spiritus Christi vnus connectit & viuificat. Qui enim Christi spiritum non habet hic non est eius, id est, non pertinet ad hanc fidelium vnitatem, qua sibi inuicem, & Deo per fidem & charitatem coherent. Sequitur: Estote compatientes vt tanquam vnus corporis membra alter alterius sentiat dolorem atque afflictionem, ne membrum in corpore sit stupidum ac mortuum: sed aliena perinde atque sua sentiat, cuiusmodi Paulus fuit membrum dicens. *Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis scandalizatur & ego non vror?* Fraternitatis amatores, subaudi, estote: vt non solum homines singulos, sed ipsam etiam congregationem in charitate vnitatem ametis, optantes ac satagentes, vt hæc vnio in Christo fidelium semper augetur, qua nemo, quæ sua sunt tantum, sed quæ multorum, quærat. Misericordes, quod ex fraternitatis amore vt emanet necessesse est, qua alter alterius inopiam suppleat, & donet alter alteri, si quid aduersum illum habuerit. Modesti, ne illis qui vestra ope egent, quibus ve subuenitis, suis duri aut inclementes: sed verecundia illorum consulentes, communiter cum illis familiarique charitate viuatis. Humiles quoque